

Τα κτήνη

Μόλις πρόφτασε ν' ανοίξει τα μάτια της η Κυρά Στασω, μόλις πρόφτασε ν' ανοίξει το μισοχαλασμένο παράθυρο και να ρίξει μια ματιά έξω και γύρισε πίσω αγανακτισμένη.

Ένα απέραντο μίσος πλημμύρισε τα στήθια της. Το καταλάβαινες από τα αγανακτισμένα της μάτια, από το πρόσωπό της που αγρίεφε ξαφνικά, από τη στάση της γενικά. Με βιαστικά βήματα τραβήχτηκε μακριά από το παράθυρο λες και έξω διαδραματιζόταν η πιο απαίσια σκηνή.

Διέσχισε το δωμάτιο μουρμουρίζοντας μερικές ακατάλυπτες λέξεις, άνοιξε βιαστικά την πόρτα έρριξε μια ματιά στα τελευταία αστέρια που μισοχάνουνταν, ξιχάστηκε για για μια στιγμή στη μαγεία της φύσης, και λιγάκι πιο ήσυχη ρίχτηκε χωρίς κέφι στη δουλειά. Απρόθυμα δούλευε. Και ήταν μάλλον αφηρημένη. Μα τι έχεις σήμερα μάμμα μου, τη ρώτησε η αγαπημένη της κόρη, που μόλις σηκώθηκε από τον ύπνο κι ετοιμαζόταν για το σχολείο. Τίποτά, ψιθύρισε πέραστικά η Κυρά Στασω.

Και συνέχισε τη δουλειά της.

Και σκεφτόταν το μικρό κοριτσάκι.

Κάτι θα έπαθε σήμερα η καλή μου μανούλλα.....

Ήταν φτωχή η κυρά Στασω.

Ευνούσε, επιδιώθρωνε την καλύβα της, ετοιμάζε φαΐ για την ημέρα και πριν ακόμη καλοχαράξει το φως βρισκόταν στο ξένο σπίτι για δουλειά.

Γιατί ξενοδούλευε η Κυρά Στασω.

Από τον καιρό που πέθανε ο άντρας της κι έμεινε μόνη με την λατρευτή της μοναχοκόρη, ένα απαίσιο μαρτύριο άρχισε για τη ζωή της. Πέρασε μαύρες μέρες. Έρημη και απροστάτευτη κατάλαβε πως έπρεπε μόνη της να εργαστεί. Και δούλεψε γιατί ήξερε πως η δουλειά ντροπή δεν έχει. Δούλεψε για να μορφώσει το παιδί της, για να το αναθρέψει και να το κάμει άνθρωπο.

Είχε γερή καρδιά. Στάθηκε βράχος ακλόνητος στις μοίρας τις συμφορές. Και τες συνήθισε τόσο, που απόκτησε γερή καρδιά και σπάνια αγανακτιζόταν. Αλλά τι ήταν εκείνο που την έκαμε εκείνο το πρωί να χάσει όλα της τα κέφια.

Με το πρώτο κτύπημα της καμπάνας βρισκόταν στο ξένο σπίτι. Δούλευε και πάλι διστακτικά. Ξαφνικά κατά τες δέκα η ώρα τη ξάφνιασε μια απότομη φωνή. "Που μου άφισες το μωρό Στασω. Αχ δεν μου ντρέπεσε. Και νάμαι αναγκασμένη εγώ να σηκωθώ για να δω τι έπαθε."

Έβραζε μέσα της η Κυρά Στασω.

Ύστερα από τα πρωίνα και τούτο. Ω δε βάσταξε.

Και ξέσπασε άγρια.

Άκουσε Κυρία μου, εγώ κάνω και παρακάνω τη δουλειά μου. Τα μούτρα σου να κοιτάξεις.

Ω. ὕφος αναίδειας, φώναξε άγρια νευριασμένη η κυρία. Για την δική σου αναίδεια μιλάς. Είσαι πλέρια δικαιολογημένη." -"Σιωπή τέρας...." -"Τέρας είναι εκείνος που εμπιστεύεται την ανατροφή των παιδιών του σε ξένα χέρια." -"Ωχ δεν σιωπάς."

Ναι, να σιωπήσω είπε η Κυρά Στασω. Μα πρέπει πρώτα να σιωπήσεις εσύ με έργα. Όχι να μου ξενυκτάς όλη τη νύκτα στα χαρτιά και νάρχεσε ύστερα το πρωί την ώρα που όλος ο άλλος κόσμος σηκώνεται για τη δουλειά του να μου στρώνεσαι στο κρεβάτι.

Και να μου αφήνεις μονάχο το παιδί τη νύκτα και να έχεις και την απαίτηση να το προσέχω εγώ όλη μέρα. Και οι άλλες δουλειές...

Άφριζε μέσα της η κυρία. Ήθελε να την διακόψει μα δεν έβγαινε μιλιά από το στόμα της.

Μόνο μερικές άναρθρες κραυγές θυμού της ξέφυγαν.

Και ύστερα: Να μου φύγεις παλιογυναίκα, της είπε.

Σε περιμάζεφα από τους ΔΡΟΜΟΥΣ και σ' έχω εδώ και συ αντί να με ευγνωμονείς....

Να σε ευγνωμονώ... Όχι καλύτερα ... Ναι θα φύγω.

Να ζήσω κοντά στο παιδί μου κι ας είμαι χίλιες φορές πιο φτωχή.

Γιατί παρά να ζω μια απαίδια ζωή σαν ΚΤΗΝΟΣ καλύτερα χίλιες φορές, να ζω μια έντιμη ζωή σαν ΖΗΤΙΑΝΟΣ.

4

Ο αδούλωτος δούλος.

Κάτσε κάτω αναίσθητε. Σιωπή.

Μισοκόπηκε η φωνή στα χείλη του δούλου. Μα γιγαντώθηκε μέσα του το μίσος, το απέραντο και τα στήθεια του επάλλοντο από ένα ακατανίκητο πάθος, πάθος εκδίκησης.

Σαν αστραπή πέρασε από το νου του η ιδέα να ορμήσει πάνω στον άτιμο και να τον ξεσχίσει, να τον κάμει χίλια κομμάτια, να πιη όλο του το αίμα αν μπορούσε. Κι ύστερα..... Και ύστερα να πάει στην Αστυνομία και να παραδοθεί. Τα μάτια του άστραφαν (τρομακτικά). Ήταν έτοιμος να ορμήσει, όταν ... Δε μου ντρέπεσαι αναιδέστατε συνέχισε στον ίδιο θυμωμένο κι' απαίσιο τόνο, η φωνή του κυρίου του. Δούλε, δούλε, δούλε βρυχύθηκε σε έξαλλη παραφορά. Δούλε -κραύγασε με τρομερή φωνή. Πως τολμάς εσύ δούλε ν' ανακατώνεσαι. Πνίγηκε στα στήθεια του και άλλη λέξη δεν έβγαине από τα χείλη του που έτρεμαν από θυμό. Μα αυτή η λέξη αυτή του στάθηκε σωτήρια. "Δούλε", σκέφτηκε ο δούλος. Είμαι δούλος μα αδούλωτος, γιατί αν αυτή τη στιγμή είμαι ελεύθερος να σκεφθώ και να διευθύνω το λογισμό μου αυτός είναι δούλος των ορμών και των παθών του. Και σαν τέτοιος είναι κτήνος.

Παρηγορήθηκε με αυτή τη σκέψη και αναγαλίασε η ψυχή του και πλημμύρισε από αγαλλίαση ανέκφραστη το σώμα του και μια γλυκάδα υπέροχη απλώθηκε στο ηλιοκαμένο του πρόσωπο. Σαν κεραυνός κτύπησε το δούλο κύριο η μορφή του αδούλωτου δούλου.

Και όσο πιο πολύ νευρίαζε αυτός και θύμωνε και βλαστημούσε τόσο πιο πολύ γλυκιά γινόταν η μορφή του δούλου τόσο πιο υπέροχη, τόσο πιο γαλήνια και συμπαθητική.

Μα η σκηνή αυτή έφτασε στο απροχώρητο. Ο θυμός του δούλου κυρίου έφτασε στο κατακόρυφο. Και ξέσπασε άγριος. Αύριο παλιοτόμαρο να πάρης τα ρούχα σου και να πας στο διάολο.

Χωρίς μιλιὰ αποτραβήχτηκε ο δούλος. Άλλωστε γιατί να μιλήσει, Να του πει πως αυτό που έκανε ήταν ατιμία, αίσχος στην μνήμη του θαμένου άνδρα που του κουρέλιαζε κάθε

Όχι. Στα θηρεία δεν μιλούν.

Αποτραβήχτηκε λοιπόν, τράβηξε σε μια παράμερη γωνιά και βυθίστηκε στες σκέψεις του.

Σαν αστραπή πέρασε από το νου του όλη η προηγούμενη του ζωή. Θυμήθηκε που μικρόν ακόμα οι γονείς του τον στείλανε να ξενοδολεύει, θυμήθηκε τον άδικο χαμό του πατέρα του στον πόλεμο, χαμό που στάθηκε η κυριότερη αφορμή της σημερινής του κατάντιας. Θυμήθηκε το θάνατο της μάνας του, της καλής του Μάνας, που πέθανε τρεις μήνες ύστερα από το θάνατο του πατέρα του, από τη λύπη της ίσως. Και σαν κανονιές βρόντησαν στα φτια του, τα τελευταία της λόγια. Παιδί μου νάσε τίμιος κι' εργατικός αν θέλεις νάχεις καλά υστερινά.

Καυμένη μου Μάνα σκέφτηκε. Και τίμιος είμαι και

εργατικός. Μα οι άνθρωποι είναι κακοί και μισούν ένα σαν το βλέπουν να προοδεύει και θέλουν πάντα το κακό του. Μισούν το ΚΑΛΟ και θέλουν το ΚΑΚΟ. Ω! ναι, γιατί να χαιρόμαστε στο κακό και να συκοφαντούμε τους άλλους. Και γιατί να μισούμε. Μα όχι εγώ δεν μισώ κανένα. Εγώ αγαπώ όλους. Μόνο λυπούμαι τους ισχυρούς που τιμωρούν άδικα και επιβάλλουν το κακό και παινεύω τους ανίσχυρους που ενώ έχουν δίκαιο και είναι καλοί τιμωρούνται. Μα σκύψε ω ανίσχυρε το κεφάλι μπρος στον ισχυρό και περιφρόνα τον. Μη δικαιολογηθής με δίκαια λόγια ορθά. Όσο πιο ορθά είναι τόσο πιο μάταια. Η καλύτερη απάντηση στα χέρια σου είναι η περιφρόνηση. Και τότε το μεν δικό σου σώμα είναι ταπεινωμένο μα η ψυχή σου είναι περήφανη ενώ το αντίθετο για τους άλλους. Το σώμα τους είναι περήφανο μα η ψυχή τους είναι ταπεινωμένη.

Με αυτές τες σκέψεις σηκώθηκε ετοίμασε τα ρούχα του και ήταν έτοιμος να φύγει.

Ναι να φύγει. Να βρει αλλού την τύχη του. Μα την ώρα που ήταν έτοιμος να βγει στο δρόμο μια σκέψη του ήρθε απότομα στο κεφάλι. Στράφηκε πίσω πήρε μια κόλλα χαρτί και με τα κατσουβέλλικα του χάραξε αυτά τα λίγα:

Την ώρα που ήμουν έτοιμος να βγω από το σπίτι εσένα θυμήθηκα. Και επειδή πιθανό να μη σε ξαναδώ σκέφτηκα πως είχα χρέος να σου πω για μια ακόμη φορά μερικά λόγια και αν θέλεις άκουσέ τα. Ήθελα να σου πω πως δεν λυπούμαι τον εαυτό μου μα εσένα. Και μιας και εγώ θυσιάζουμε, λυτρώσου εσύ. Μη σκεφτείς εμένα. Δεν είπα τίποτε σε κανένα. Μόνο σκέφτου τον εαυτό σου και τες ευθύνες που έχεις απέναντι στον πεθαμένο. Ξέχασε ότι έκαμες, προσπάθησε να διορθώσεις το λάθος σου και να γαληνέψεις τη ζωή σου.

Αλλά σε ορκίζω στο Θεό. Σταμάτα. Μην προχωρήσεις σε άλλα τερατουργήματα. Μην παρασύρεσαι από το θηρίο.

Αντίο για πάντα. Φεύγω και μακριά παίρνω κάθε μυστικό.

Με αγάπη

Μιχάλης.

Δίπλωσε το χαρτί, πήρε ένα φάκελλο, τόβαλε μέσα και ήταν έτοιμος να το κλείσει. Μα όχι κάτι τον συγκρατούσε. Το ξαναδίπλωσε, το διάβασε ακόμα μια φορά. Τρέμανε τα χέρια του, δάκρυα ανέβαιναν στα μάτια του.

Δεν ήξερε τι να κάμει. Μα στο τέλος πήρε την απόφαση. Έκλεισε το φάκελλο, τον έβαλε σε κατάλληλη θέση έτσι που να τον δει μόνο η κυρία του και τράβηξε μακριά.

Ήταν νύχτα. Το σκοτάδι άρχισε να σκεπάζει τη φύση. Μα το σκοτάδι της ψυχής του ήταν πιο σκοτεινό πιο τρομερό πιο φρικιαστικό.

Η φωνή μιας κουκουβάγιας ακούστηκε.

Στη ψυχή του το κώξιμό της αντήχησε σαν προμήνυμα ηθικού θανάτου.....

Με μαύρες σκέψεις απομακρυνόταν.

Μα όσο πιο πολύ έφευγε μακρύτερα, τόσο πιο πολύ ήθελε να στραφεί. Ένοιωθε μέσα του πως ήταν υπόλογος θυμήθηκε τα τελευταία λόγια του καλού του Κυριάκου. Που τόσο τον αγαπούσε.

Σε θέλω του είπε να ζήσεις μέσα στο σπίτι μου και να προσέχεις το παιδί μου. Νάσε πατέρας του. Και τώρα. Μαύρη λύπη τον ξανακυρίεψε. Τώρα ήταν άλλου η φωνή που ακουόταν και κυριαρχούσε στο σπίτι. Και αυτός ο άλλος ήταν θηρίο. Ήταν ένας άνθρωπος με ανθρώπινης μικροπρέπειας διαθέσεις. Ένας κτηνώδεις τύπος που προσπαθούσε να παραπλανήσει την καλή του κυρία που είχε σοβαρούς λόγους να μην παντρευτεί μόνο και μόνο για να βάλει χέρι στη μεγάλη της περιουσία. Και τα κατάφερε. Τα κατάφερε παρόλο που αυτός στάθηκε υπερασπιστής της τιμής της Κυρίας του. Μα δεν τον ένοιαζε και τόσο πολύ η περιουσία. Βασανιζόταν στη σκέψη των βασάνων που θα υπέφερε η τόσο καλή του κυρία.

Χαμένος μέσα σ' αυτές τες σκέψεις απομακρυνόταν από το σπίτι που έζησε τόσο ευτυχισμένος.

Και τώρα ήταν τόσο δυστυχισμένος.....

Όχι σε καλύτερη ψυχική κατάσταση βρισκόταν η κυρία του. Μόλις διάβασε το κρυφά βαλμένο γράμμα ένας κόσμος επαναστάτησε μέσα της.

Βγήκαν από το υποσυνείδητο όλες οι κρυμμένες ιδέες της και για πρώτη φορά σκέφτηκε τι πραγματικά έκαμνε. Μπροστά στην τολμηρά πράξη του Μιχάλη ένοιωσε τι άδικο είχε.

Έδιωχνε μακριά τον πιστότερο υπηρέτη του άνδρα της. Μόνο και μόνο γιατί αυτός τόλμησε να υψώσει παλληκαρίσια το κορμί του και να την γλυτώσει από το δρόμο που Ω είναι τρομερόν και να το σκεφτείς.

Φώναξε αμέσως διάφορους γνωστούς της και τους έστειλε παντού να βρουν το Μιχάλη και να τον φέρουν οπωσδήποτε πίσω.

Κι ύστερα ρίχτηκε σε μια πολυθρόνα και βυθίστηκε στες τυρρανιστικές της σκέψεις. Σ' αυτή τη στάση αποκοιμήθηκε.

Όταν ξύπνησε αντίκρουσε το Μιχάλη να κάθεται σκεφτικός απέναντί της σε μια καρέκλα. Και ξαφνικά τα θυμήθηκε όλα.

Ω Μιχάλη του είπε γιατί έφυγες. Γιατί,

Έπρεπε να μείνεις πάντα κοντά μου αφού ήξερες πως είχε τόσο δίκαιο. Αλλά γιατί να σου μιλάω έτσι. Γιατί να λέω για σένα λόγια που έπρεπε να τα πεις εσύ για μένα' Ω Μιχάλη' Πάντα θα σ' ευνομονώ. Και τώρα θα μείνεις πάντα στο σπίτι μου. Κινδύνευσες για τη δική μου σωτηρία και αυτό είναι αρκετό.
για να με σηκώσεις.

Τώρα σηκώσου για να μου δείχνεις πάντα το δρόμο του καλού και της αληθινής ευτυχίας.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΤΣΗ

Μια ζωή - μια τραγωδία

Το συναντούσα τακτικά το παιδί αυτό. Πάντα ήταν μελαγχολικό το ύφος του. Μια μέρα πλησίασα και το ρώτησα.

Πόθεν είσαι μικρέ; Από την

Που είναι η μητέρα σου; Πέθανε.

Και ο πατέρας σου τι κάνει; Πέθανε κι αυτός.

Έχεις αδέρφια; Όχι.

Τα μεγάλα μαύρα μάτια του παιδιού με κοίταζαν εκφραστικά και απονήρευτα.

Ένοιωσα πως αυτό που έκανα ήταν για μεγάλο κακό για μεγάλο καλό. Σκέφτηκα για μια στιγμή να τραβηχτώ. Μα κάτι το άγνωστο με τραβούσε και με έκανε να αναγκάσω το μικρό να μου πει όλη του την ιστορία.

X X X

Πάνε τώρα πολλά χρόνια από την ημέρα που η καυμένη μου μάνα πέθανε. Θυμούμαι που μικρός ακόμα, θάμωνα οκτώ χρονών έπαιζα με μερικούς συμμαθητές μου. Ήμωνα τόσο ξένοιαστος. Ξαφνικά ακούω μια φωνή. Ε, παιδιά τα μάθατε. Χθες έπεσε ένα ορυχείο και πλάκωσε μαζί με άλλους και πέντε χωριανούς μας. Την κόρη του Μάρκου, την αδελφήν του Αντώνη, την μάνα του Κωστάκη...

Όταν ξύπνησα ήμουν σ' ένα κρεβάτι και από πάνω μου ο δάσκαλος και μερικά παιδιά. Πέρασε αρκετή ώρα για να καταλάβω πώς έτυχε να βρεθώ σ' αυτή τη θέση. Ξαφνικά θυμήθηκα. Κι άρχισα τα κλάματα. Ζήτησα να δω την μάνα μου έστω και νεκρή. Αλλά οι κακοί άνθρωποι την είχανε θάψει εκεί μακριά. Πέρασαν αρκετές μέρες για να παρηγορηθώ. Γιατί αν και μικρός ήξερα τι θα πει ο χαμός μιας μάνας από ένα σπίτι.

Πολλές φορές τη θυμόμουνα.

Κάποτε την έβλεπα στο όνειρό μου. Με φιλούσε, μου έλεγε κανένα από τα συνηθισμένα της τραγουδάκια, με συνεβούλεβε ν' ακούω σ' ότι μου λέει ο πατέρας μου και ύστερα μου έδινε την ευχή της και έφευγε. Στες αρχές την έβλεπα σχεδόν κάθε νύχτα ύστερα πιο αργά και τέλος κάποτε κάποτε.

Ο πατέρας μου ύστερα από κανένα χρόνο ξαναπαντρεύτηκε μια λίγο άσχημη μα πλούσια γεροντοκόρη.

Στήν αρχή περνούσαμε καλά με τη νέα ζωή. Εγώ πήγαινα κάθε μέρα στο σχολείο, ήτανε ο τελευταίος μου χρόνος, κι ύστερα από τα μαθήματα έπαιζα με τους συμμαθητές μου.

Μια μέρα που πήγα σπίτι ύστερα από το παιγνίδι μου άκουσα τον πατέρα και την μητέρα μου να συζητούν δυνατά. Μόλις με είδαν σταμάτησαν. Ο πατέρας μου με κοίταξε με ένα χαρακτηριστικό συμπαθητικό, μα και βαθειά σκεπτικό βλέμμα, που χωρίς να το θέλω με έκανε να νοιώσω ένα αίσθημα μελαγχολικό. Γύρισα στην μάνα μου, ας την πούμε έτσι. Ήταν τρομερά θυμωμένη και κτυπούσε νευρικά τα χέρια της στο τραπέζι. Μπροστά σ' αυτή τη σκηνή τάχασα. Δεν ήξερα τι είχαν, μα κάτι μου έλεγε πως για μένα μάλλον. Καθήσαμε στο τραπέζι. Λες και από ένστιχτο δεν κάθησα στη συνηθισμένη μου θέση. Τράβηξα πιο κοντά στον πατέρα μου. Εκείνος το πρόσεξε. Μα γιατί δεν έμεινες στη θέση σου μου είπε σιγά και μισοκομμένα. Δεν ξέρω.. μα φοβούμαι παπά, του είπα δισταχτικά. Γύρισε, με είδε αινιγματικά και σιώπησε. Εκείνη τη νύχτα δυσκολοκοιμήθηκα. Και ξέρετε είδα και πάλι ύστερα από πολύ καιρό την μάνα μου. Ήταν χαμογελαστή και μου είπε πως απόψε θα μείνει και σχεδόν διαρκώς μου έλεε ν' αγαπώ όλους και να μισώ κανένα. Ναι να μη μισώ. Πέντε μέρες ύστερα από αυτό που σας λέω ήταν η γιορτή του σχολείου μας. Όλοι οι μαθητές την περιέμενε με λαχτάρα. Μα με πιότερη λαχτάρα την περιμέναμε μεις οι τελειόφοιτοι.

Ο διευθυντής ύστερα από τες απαγγελίες μας έδωσε τους βαθμούς μας. Εγώ είχα άριστα. Ύστερα έδωσε και τα βραβεία. Πήρα κι εγώ ένα γιατί λέει ήμουν φρόνιμο και μελετηρό παιδί. Στο δρόμο βρήκα τον πατέρα μου. Ήταν καταχαρούμενος. Με φίλησε και πήγαμε μαζί σπίτι. Μόλις μπήκα έτρεξα και βρήκα τη μάνα μου. Είδες μαμά της είπα. Πήρα άριστα. Στο διάλογο μου λέει και σένα και τα άριστα σου. Εσένα θάχω τώρα στο νου μου. Δεν ήξερα τι είχε. Μα να σας πω. Αυτή τη στάση της με κακοφάνισε. Αρχίσα για πρώτη φορά να σκέφτομαι πως με μισά. Και γω λέω, να την μισώ. Μα θυμήθηκα τα λόγια της Μάνας μου.....

Ύστερα από το σχολείο έμενα λίγο σπίτι, ή πήγαινα για μικροδουλειές έξω στα χωράφια. Μα το βιβλίο δεν το άφηνα ποτέ από το χέρι μου. Ήταν ο αχώριστος μου σύντροφος. Έτσι κύλησαν ακόμα δυο μήνες. Πλησίαζαν να ανοίξουν τα σχολεία. Μερικοί από τους συμμαθητές μου θα πήγαιναν για ανώτερες σπουδές στο Γυμνάσιο. Και γω ήθελα να μορφωθώ. Μα δεν έλεα τίποτε στον παπά μου γιατί είχα μια προαίσθηση πως ήταν κακό. Ναι κακό έστω και αν επρόκειτο για το μεγαλύτερο καλό. Και εξάλλου τον ντρεπόμουνα, τον φοβόμουνα, όπως θέλετε πέστε το. Δε μιλούσε καθόλου στο σπίτι και ήταν πολύ σκεπτικός. Φαινόταν δυστυχισμένος.

Μια μέρα, που η μητέρα μου ήταν στα περβόλια και γω διαβάζα προσηλωμένος ένα βιβλίο, με πλησίασε ο πατέρας μου και αφού πήρε το χαρτί στο χέρι και του έρριξε μια βιαστική ματιά με ρώτησε. Θέλεις να πας στο Γυμνάσιο για ανώτερες σπουδές. Μια χαρά ένοιωσα να πλημμυρίζει μέσα μου.

Μα δεν είπα τίποτε. Κούνησα μονάχα το κεφάλι και με τα μάτια μίλησα καλύτερα από κάθε άλλη γλώσσα. Ο πατέρας μου κάθισε αμίλητος. Ύστερα από κάμποση ώρα μου είπε. Αν είσαι φρόνιμος και μελετηρός να σε στείλω. Πέτασα από τη χαρά μου. Μα τη νύχτα η μάνα μου ήταν πολύ θυμωμένη. Εγώ κάθισα πιο κοντά στον παπά. Στες εξετάσεις πέτυχα θαυμάσια. Έτσι γράφτηκα στο νέο σχολείο. Μπήκα στο οικοτροφείο και άρχισα τη νέα μου ζωή. Ήταν η πιο χαρούμενη περίοδος της ζωής μου. Τι χαρά τι γέλια τι παιχνίδια... Όλα με ενθουσίαζαν.

Αλλά πεθύμησα και το χωριό. Και όταν σε λίγες μέρες ήρθαν οι γιορτές και τα σχολεία μας διακόψανε τα μαθήματα, τράβηξα με απέραντη χαρά για το χωριό. Με χαρά πήγα για το σπίτι μου. Και γίνηκε ακόμα μεγαλύτερη η χαρά μου όταν ο πατέρας μου με πήρε από το χέρι και μου έδειξε το νέο μου αδελφάκι. Ένα μικρό αγγελοῦδι δέκα πεντε ημερών. Στο αντίκρυσμα μου με κοίταξε περίεργα μα και χαρούμενα. Και εγώ όλος ενθουσιασμό έσκυφα να το φιλήσω.

Μη, ακούστηκε μια θυμωμένη φωνή. Να μου το λερώσεις θέλεις.

Ήταν η μάνα μου, η μητρυιά μου.

Μ' έπιασε μεγάλο παράπονο. Μα δεν είπα τίποτε. Πήγα στο παλιό μου δωμάτιο ξάπλωσα στο κρεβάτι, σκέπασα με τα χέρια το κεφάλι κι' έκλαφα από καρδιάς. Σ' αυτή τη στάση αποκοιμήθηκα.

Και ήλθε και πάλι η μητέρα μου και μου είπε και πάλι να μη μισώ κανένα και με φίλησε και έφυγε βιαστικά. Και συ φεύγεις μάνα; της είπα. Μα δεν με άκουσε.

Έτσι κύλησαν ακόμα μερικές βασανισμένες μέρες. Ύστερα άνοιξαν πάλι τα σχολεία και ξανάρχισε η συνηθισμένη μας ζωή.

Όταν τέλειωσε ο χρόνος ο καθηγητής με φώναξε να πάω γιατί με θέλει ο διευθυντής.

Πήγα και μου είπε πως επειδή είμαι καλό παιδί και διαβάζω ταχτικά θα πηγαίνω δωρεάν στο σχολείο και θα μου επιστραφούν όσα πλήρωσα φέτος. Έτσι πήρα πίσω τα χρήματα.

Φανταζόμουν τη χαρά του πατέρα μου. Αγόρασα με τα χρήματα αυτά για το μικρό μου αδελφάκι ένα βιβλίο με χρωματιστές εικόνες. Με τι χαρά θα το έβλεπε. Ήρθαν οι τελευταίες μέρες και χαρούμενος τράβηξα για το χωριό.

Όσο πλησιάζω τόσο πιο πολύ μια κακή συναίσθηση μεγάλωνε μέσα μου. Δεν ήξερα γιατί. Πήγα να δω το αδελφάκι μου. Η μάνα μου δεν ήταν μέσα. Το φίλησα και αφού έπαιξα αρκετά μαζί του άρχισα να του μετροφυλλώ το βιβλίο και να του δείχνω τες φωτογραφίες. Τι χαρά ήταν εκείνη που έκανε. Κτυπούσε τα χεράκια και έκανε ολόκληρο πανηγύρι από τη χαρά του.

Ξαφνικά με τρομάζει μια θυμωμένη φωνή.

Παλιόπαιδο. Τι είναι εκείνο. Του τ' αγόρασα μαμά σιγοφιθύρισα. Και βέβαια έχεις πολλά χρήματα για να πετάσσης είπε ειρωνικά. Που να ξέρω τι μου κάνετε; Αλλά αυτό να το φυλάξης για άλλους. Δεν θέλω εγώ να μου φοβίζεις το παιδί με τες παλιοφωτογραφίες.

Πόνεσα κατάκαρδα μα δεν έκλαφα αυτή τη φορά. Σκέφτηκα μόνο πόσο κακοί είναι οι άνθρωποι. Σκέφτηκα πως πρέπει να μισά ο άνθρωπος πως πρέπει να εκδικείται. Ω, Ναι.

Ήθελα να εκδικηθώ. Ένας ολόκληρος κόσμος επαναστάτησε μέσα μου και ήθελα....

Με διέκοψε ο πατέρας μου. Τάματα μούπε. Μπράβο. Έσκυφε και με φίλησε. Μα δεν κατόρθωσε να κρύψει ένα δάκρυ που κύλησε στα μάγουλά του. Εγώ έκαμα πως δεν το είδα. Μονάχα σκέφτηκα. Γιατί να κλαίει ενώ μου λέει μπράβο;

Γιατί ενώ ήμουν τόσο χαρούμενος πριν νάμαι τόσο δυστυχισμένος τώρα.

Ω Θεέ μου Συ που σαν παντοδύναμος έχεις τη δύναμη να κάμεις κάθε τι. Γιατί δεν μας χαρίζεις τη χαρά; Γιατί μας φέρνεις σε τέτοια χάλια; Γιατί κάμνεις τον άνθρωπο με μίσση και έχθρες; Και γιατί μας τυρρανάς στον κόσμο τούτο; Μήπως μας έπλασες για να βασανιζόμαστε και συ να γελάς, μέσα από τα παλάτια στα οποία σε έβαλε να κατοικιάς η φαντασία των ανθρώπων;

Ένας ολόκληρος κόσμος επαναστάτησε μέσα μου και ήθελα....

Βγήκα με χίλια απαίσια αισθήματα από το δωμάτιο εκείνο. Μούταν τόσο μισητό. Μέσα σ' αυτό γεννήθηκα. Θυμήθηκα τη μάνα μου που μου έδειχνε πάντα το μέρος και ήθελε να το αγαπώ. Μα τώρα το μισούσα.

Τες σκέψεις μου διέκοψε μια φράση που ήταν το αποκορύφωμα και το συμπέρασμα των προηγούμενων λεχθέντων.

Να μου το χαίρεσαι πάντα τον γιόγκαλα σου. Ένας Θεός ξέρει που βρήκε τόσα χρήματα για ν' αγοράζει ένα σωρό μασκαραλλίκια. Αλλά ξέχασα. Ε. Το καυμένο το παιδί.

Το κακολογούμαι. Εκείνο εργάζεται τόσο τίμια και τα κερδίζει και μεις.... Χμμ. Να δούμε από που τα ξετρύ-
πωσε. Και το μεγαλύτερο καρφί να μου έμπηγε δεν θα
πονούσα τόσο. Μα περισσότερο πονούσα τον πατέρα μου.
Δεν άκουσα αν απάντησε στα τελευταία αυτά λόγια, αλλά
είμαι βέβαιος πως θα βράσαν τα σωθικά από μεγάλο
Μέσα σε τέτοια ατμόσφαιρα κύλησε ολόκληρο το καλοκαίρι.
Ήταν το καλοκαίρι της Συκοφαντίας. Θεέ μου. Η συκοφα-
ντία. Σε τι ταπεινό βαθμό κατεβάζει τον άνθρωπο. Τον
κάνει χειρότερο από τα κτήνη. Γιατί τα κτήνη τουλάχισ-
τον σκοτώνουν τα άλλα. Και τελειώνει η ιστορία. Μα
για τον άνθρωπο είναι ολόκληρο μαρτύριο. Νάσαι ανίσχυρος
και να συκοφαντείσαι. Καλύτερα ν' αυτοκτονήσεις.
Πόσες φορές δε μου πέρασε αυτή η ιδέα από το νου.
Διάβαζα πως μόνο οι δειλοί αυτοκτονούν.
Μα εγώ ήμουν γενναίος. Και σαν τέτοιος πίστευα πως δει-
λός δεν είναι εκείνος που αυτοκτονεί αλλά εκείνος που
φοβάται το θάνατο.
Και γω την τελευταία στιγμή γινόμουν δειλός. Φοβόμουν
το μυστήριο που αποκαλύπτεται με τον θάνατο.

Κύλησε το καλοκαίρι και άνοιξαν πάλι τα σχολεία. Εγώ
πήγαινα φέτος δωρεάν. Και τόχα κρυφό καμάρι.
Κόντευαν να τελειώσουν τα μαθήματα του πρώτου τριμήνου
όταν μια μέρα πήρα ένα επείγον γράμμα από το χωριό.
Ήταν πολύ σύντομο και βιαστικό.

Αγαπητέ Γιώργο,

Ο πατέρας σου είναι βαριά άρρωστος τώρα πέντε μέρες.
Έλα αμέσως στο χωριό.

Η μάμα σου.

Και βόμβα να έπεφτε στο κεφάλι μου δε θα πάθαινα έτσι.
Ξεκίνησα αμέσως για το χωριό. Δε μ' έφτανε η λύπη και
η μεγάλη μου αγωνία είχα και μια θαυμαστή υποδοχή από
την μητριά μου. Χάρου τα έργα σου παλιόπαιδο. Μου είπε.
Πήγες να μου μάθεις γράμματα. Και άφησες όλες τες δου-
λειές του πατέρα σου που παρακουράστηκε και τώρα έπεσε
στο στρώμα.

Τι θα μου κάμεις μωρέ τα γράμματα. Μήπως εγώ και ο πατέ-
ρας σου μάθαμε γράμματα. Και όμως ζούμε τόσο καλά. Τώρα
λοιπόν που είναι τόσο άρρωστος ο πατέρας σου θα μένεις
εδώ να κάνεις εσύ τες δουλειές. Όσο για μένα μακάρι να
προφτάνω τον πατέρα σου.

Αυτὰ εἶπε και ἔφυγε θυμωμένη. Ἐφυγε η προσωποποίηση της κακίας. Ἐφυγε. Ω μακάρι ν᾿αφευγε για πάντα. Ναι να φύγει. Να χαθεί. Να πεθάνει. Σκέφτηκα να τη σκοτώσω.

Τέτοια τέρατα δεν πρέπει να ζουν. Ναι ἀπόφε σαν κοιμάται θα την αποτελειώσω. Μα εγὼ αναρωτιώμουνα τολμούσα να κάμω μια τέτοια πράξη.

Για να λείψει η μητρυιά μου ναι. Την μισούσα αφάνταστα. Στες σκέψεις μου αυτές ἤρθε ἄθελά μου το θύμημα του πατέρα μου. Κι ἔτρεξα να τον δω.

Μόλις μ' ἀντίκρουσε ξαφνιάστηκε. Πως εσύ ἐδῶ; Με ρώτησε με μισοκομμένη φωνή.

Τόμαθα πως εἶσαι ἄρρωστος του εἶπα και ἤρθα να σε δω. Μα παιδί μου ἀβέβαιος ἀκόμα αν ἔβλεπε ἐμένα για το φάντασμα μου. Παιδί μου εἶναι ἀρρώστια περαστική. Δεν ἦταν ἀνάγκη ν' ἀφήσεις το σχολεῖο σου. Ἐβγαλα ἀσυναίσθητα το γράμμα και του το ἔδειξα. Μακάρι να μην το ἔκαμνα. Γιατί ο πατέρας μου σαν το διάβασε, ἔσφιξε τα χεῖλη του δεν εἶπε τίποτα και γύρισε ἀπό την ἄλλη. Μα ἀπό κείνη τη στιγμή ἀρρώστησε πραγματικά.

Ω ἄνθρωπε τέρας. Ως πότε θα μισᾶς τον συνάνθρωπό σου. Ως πότε θα ζεις χωρίς πόνο και χωρίς ἀγάπη χειρότερος ἀπό τα χειρότερα θεριά.

Εκείνες τες μέρες υπέφερα πραγματικά. Ο πατέρας μου το ἐνοιωθε μα δεν ἔλεε τίποτα. Μέσα του ὁμως ἔλυωνες. Και σε λίγες μέρες πέθανε, ἀπό τη λύπη του ἴσως.

Ἐνοιωσα πως ἔχασα τον πιο πονετικό μου παραστάτη. Τι θα γινόταν τώρα η ζωὴ μου χωρίς αὐτόν. Με την μητρυιά μου δεν μπορούσα πια να ζήσω. Κάθε στιγμή ἦταν σωστό μαρτύριο. Κ' ἐπήρα μια καλή πρωία τα ρούχα μου κι ἔφυγα κρυφά ἀπό το σπίτι της δυστυχίας για να ρθω να βρω... κάτι χειρότερο τον κόσμο της καταστροφῆς.

Ἐγειρε πονετικά το κεφάλι και κοίταξε το χῶμα.

Ω ἀπαίσιο χῶμα, γιατί δεν ανοίγεις να τον χῶσεις να γλυτώσει μια ὑπαρξη ἀπό τη δυστυχία.

Τον λυπήθηκα ἀκόμα περισσότερο και τον ρώτησα τι σκοπεύει να κάμει.

Θέλω να φύγω μου εἶπε. Δεν πως ἀλλοῦ ο κόσμος εἶναι καλύτερος και περνά πιο ευτυχισμένος. Εκεί θέλω να πάω. Θέλεις να πάμε σπίτι μου μικρέ. Να ζήσεις μαζί μου τον ρώτησα ἀπό συμπόνεια.

Ὅχι. Θέλω να βρω δουλειά και να βγάζω το φωμί μου μου εἶπε ἀποφασιστικά.

Καλά. Που πλαγιάζεις το ρώτησα ξαφνικά.

Στους δρόμους μούπε σιγά.

Δε σήκωνε κανένα δισταγμό.

Έλα μαζί μου του είπα. Να μείνεις σπίτι μου απόψε και ή σου βρω πουθενά δουλειά για να σε βοηθήσω να πας έξω. Έγινε το δεύτερο. Τούδωσα χωρίς να θέλω να πάρω πίσω όσα χρήματα χρειαζόταν για το ταξίδι και για να ζήσει μερικές μέρες ωσότου βρει δουλειά και τον έστειλα στην Αμερική.

Κόντευα να ξεχάσω αυτήν την υπόθεση όταν μια μέρα πήρα το παρακάτω γράμμα από την Φιλαδέλφια.

Σωτήρα μου,

Το αίσθημα της ευγνωμοσύνης που σαν χείμαρος πλημμυρίζει μέσα μου είναι αδύνατο να πάρει μορφή με λόγια και να κυλίσει πάνω στο χαρτί. Επιφυλάσσομε να σου ανταποδώσω με έργα και όχι με λόγια ότι αισθάνομαι. Τα χρήματα όμως που εσσωκλείω με επιταγή πρέπει να τα πάρεις γιατί σου ανήκουν. Εν τω μεταξύ θα με υποχρεώσεις αν μάθεις τι γίνεται κάποια κυρία που κατοικεί στην οδό Ερμού 35 και που ονομάζεται Μάρθα Ιωακείμ.

Με αγάπη

Κωστάκης.

Του απάντησα σχεδόν αμέσως με το πιο κάτω.

Αγαπητέ μου Κωστάκη,

Είμαι χαρούμενος γιατί στάθηκες με το νου σου. Ελπίζω πως θα εξακολουθήσεις νάσαι πάντα προσεκτικός και πρόθυμος στη δουλειά σου. Για την κυρία έμαθα πως ξενοδολεύει και ζει πολύ κακά. Έχει και ένα μικρό παιδί που είναι άρρωστο.

Με φιλία

Αριστείδης Κυριάκου.

Ύστερα από λίγες μέρες πήρα από τον ίδιο ένα σεβαστό ποσό με την παράκληση να το διαβιβάσω στην γυναίκα για την οποία μου ζήτησε πληροφορίες λέοντας της πως το στέλλει ένας συγγενής της από την Κόντευα να ξεχάσω ολότερα και αυτό όταν μια μέρα σαν καθόμουνα στο γραφείο μου και διάβαζα νωχελικά μια εφημερίδα με διέκοψε μια γνώριμη μου φωνή. Χαίρετε κ. Αριστείδη.

Γύρισα ερωτηματικά το κεφάλι για ν' αντικρύσω μια γνωστή μου φυσιογνωμία που δεν την καλοθυμόμουνα.

Ήταν ένα νεαρό παιδί ως 35 χρόνων με ευγενικά χαρακτηριστικά.

Με συγχωρείτε, του είπα. Αν και είστε γνωστή μου φυσιολογία και σας ξέρω δεν μου έρχεται στο νου ούτε το όνομά σας αλλά και ούτε κάτω από ποιες συνθήκες σας γνώρισα. Είμαι ο Κωστάκης μου είπε. Το παιδί που σεις περιμαζέψατε από το δρόμο και το οποίο χάρις στη δική σας βοήθεια βρίσκεται σε αυτή τη θέση.

Όχι του είπα. Ότι έκαμα δεν είναι τίποτε. Μα κείνο που έκαμες συ είναι κάτι το αξιοθαύμαστο.

Βέβαια δεν αρνούμαι τη δύναμη της δικής μου βοήθειας μα αυτή δεν θα ήταν τίποτε απόλυτα αν δεν γινότανε σε άνθρωπο σαν εσένα.

Σιωπή Κύριε. Απο μετριοφροσύνη μιλάτε έτσι. Μα εγώ ξέρω καλά να ξεχωρίζω τα πράματα και να κάνω.....

Τότε πρέπει να κρίνεις ότι το καλό πάντα νικά.

Το καλό που περικλείει μέσα του την όρεξη για δουλειά τίμια κι' ευσυνείδητη.

Αλλά ας τα αφήσουμε αυτά. Πες μας πως πέρασες στα ξένα. Τι τράβηξα στην αρχή μόνο εγώ ξέρω μου είπε με ένα βαθύ αναστεναγμό. Μα επέμενα. Έμαθα να αντικρύζω παλλικαρίσια τες πίκρες της ζωής και τα φαρμάκια και να υπομένω. Και νίκησα στο τέλος.

Σαν πήρα το διαβατήριό μου ξεκίνησα αμέσως για τα ξένα. Ανυπομονούσα να έφευγα από την γλυκειά μου πατρίδα και από τους συγγενείς. Ο πατέρας μου πέθανε. Η μητέρα μου το ίδιο.

Τίποτε δεν είχα να κάμω.

Στα ξένα βρήκα μια πολύ καλή δουλειά. Δούλευα σαν γραμματικός σ' ένα γραφείο εμπορικό.

Ευτυχώς που ήξερα τα λίγα Εγγλέζικα.

Τάματα καλύτερα και δούλευα από το πρωί ως το βράδυ.

Ο προϊστάμενός μου ήταν λίγο νευρικός μα κατάβαθα ήταν καλόφυχος. Γι' αυτό δε με ένοιαζε και πολύ για μερικές μικροπαρατηρήσεις που μου έκαμνε.

Εκείνες τες μέρες οι δουλειές ήταν θαυμάσιες. Γι' αυτό ο προϊστάμενός μου μούπε πως αν συνεχίσω να δουλεύω τίμια θα μου δίδει τα 3% απότα κέρδη.

Το πρώτο ποσό που κέρδισα ήτανε 35 λίρες και σας τες έστειλα για να ξοφλήσω εκείνα που μου δώσατε. Ύστερα από δυο τρεις μήνες μου αναλογούσε ένα ποσό πενήντα περίπου λιρών από τες οποίες κατάθεσα τα μισά στην τράπεζα και έστειλα τα άλλα στην μητέρα μου. Σιγά σιγά με τες μικροοικονομίες μου έκαμα αρκετά χρήματα.

Αλλά τι ήταν τα χρήματα μπροστά στον πόθο που είχα να πατήσω ξανά το πόδι μου στην Πατρίδα.

Ἄλλωστε δικαιώμουν να πάρω μια ἄδεια για αναφυχή. Το ανάφερα στον προϊστάμενό μου του είπα τον πόθο μου και κείνος - ω τι ευτυχία - ὄχι μόνο δεν μου ἔδωκε ἄδεια ἀλλὰ μου ἔδωκε και χρήματα να ανοίξω ἐδῶ γραφεῖο και να γοράζω εμπορεύματα για λογαριασμό του. Ἐτσι μου εἶπε θα μένεις κοντὰ στην Πατρίδα και θα εργάζεσαι σαν να ἦσουν ἐδῶ.

Με ακράτητη χαρὰ ἄκουσα τα λόγια του αυτὰ. Μου ἔδωσε τις κατάλληλες οδηγίες για τες δουλειές και ὕστερα με αποχαιρέτησε.

Ἐστερα ἀπὸ δυο μέρες ἀντίκρυζα τ' ἀκρογιαλῖα της ποθητῆς γης. Ἐφευγα διωγμένος ἀπὸ την κακία των ἀνθρώπων δυστυχισμένος και γύριζα ευτυχισμένος. Ευτυχισμένος ὄχι γιατί βαστούσα χρήματα ἀλλὰ γιατί θα μπορούσα με τα χρήματα αυτὰ να κάνω κάτι που ἄλλοι.... Βγήκα και τράβηξα ολοῖσια για το σπίτι.

Με τι πόνο ψυχῆς το ἀντίκρυσα. Τι ἀναμνήσεις θλιβερές μούρθαν στο νου. Για μια στιγμή μετάνοιωσα. Ἦθελα να στραφῶ πίσω, ἀλλὰ κάτι με τραβούσε. Κτύπησα δειλὰ την πόρτα.

Μου ἀνοίξε μια ἀγνωστη Κυρία. Ἀν και ἦταν καλὰ ντυμένη, την πήρα για υπηρέτρια.

Αχ! την ἀτιμη πούλησε τα χρήματά της, ἔβαλε υποθήκη το σπίτι και αν σε τρεις μέρες δεν πληρώσει κατ' ἀνάγκη θα το κρατήσουμε.

Ω κακία, κακία σκέφτηκα. Ο ἕνας ἄνθρωπος θέλει την την δυστυχία του ἄλλου τον βγάζει ἀπὸ το σπίτι του τον πετὰ στο δρόμο και χαίρετε. Ὅλοι μας εἴμαστε κακοῖ.. χειρότεροι και ἀπὸ αυτὰ ἀκόμα τα θηρία.

Και που μένει τῶρα ρώτησα σχεδὸν ἀφηρημένα.

Στην οδὸ Ερμού 22 σένα σπίτι κάποιου μακρινοῦ συγγενῆ της μου φαίνετε.

Πῆγα και την βρήκα. Ἦταν σε πραγματικὰ αξιοθρήνητη κατάσταση. Το παιδί της ἦταν ἄρρωστο στο κρεβάτι.

Λίγο φως το ἔβλεπε και λιγότερος ἀέρας.

Κοιμόταν σ' ἕνα κατῶγι που εἶναι καλύτερα να ονομασται τρώγλη.

Ἡ μάνα μου ντράπηκε που με εἶδε. Ἐκανε πως δε με πρόσεξε και βγήκε ἀπὸ την ἄλλη πόρτα.

Πῆγα πάνω ἀπὸ το παιδί. Δεν μπόρεσα να κρύψω ἕνα δάκρυ.

Ω Θεὲ σκέφτηκα. Γιατί ἔπλασες τον κόσμο. Για να εἶναι δυστυχισμένος πάντα. Ω καλύτερα να μη τον ἔπλαθες.

Το παιδί ξύπνησε ἀπότομα και στο ἀντίκριμά μου ἔβαλε τα κλάματα. Με φοβήθηκε.

Θυμήθηκα άθελά μου πόσο χαρούμενο ήταν τότε που του έφερα τες χρωματιστές εικόνες και θυμήθηκα και κάτι άλλο... Ω μα γιατί να μου έρχονται στο νου τέτοιες θύμησες. Όσο όμως προσπαθούσα να τες ξεχάσω τόσο περισσότερο ερχόντουσαν στη μνήμη μου.

Αυτά γέννηκαν σε δευτερόλεπτα. Η μητέρα του παιδιού έτρεξε γρήγορα στα κλάματά του.

Μα μόλις με ξαναντίκρισε έχασε το χρώμα της, χλώμιανε το πρόσωπό της, κάτι πήγε να μου πει μα έπεσε κάτω. Είχε λιποθυμήσει. Την λυπήθηκα κατάβαθα.

Όταν συνήλθε ήταν σε χειρότερα χάλια από πριν. Την βοήθησα να καθήσει σε μια καρέκλα. Το βλέμμα της ήταν απλανές.

Κωστάκη μου είπε. Στάθηκα κακή.

Σε μισούσα γιατί θα έπαιρνες την περιουσία του πατέρα σου. Και ήθελα πάντα το κακό σου.

Εγώ σε έδιωξα. Ναι εγώ με την κακία μου και το μίσος.

Εγώ σκότωσα τον πατέρα σου. Τον σκότωσα με το μίσος που έτρεφα ενάντιά σου. Ω! ήμουν κακή τέρας, ταπεινή απαίσια και συ ήσουν και είσαι τόσο μεγαλόφυχος και ευγενικός.

Μα φύγε. Ω φύγε.

Η θέση σου δεν είναι κοντά μου. Φύγε. Φύγε αμέσως.

Δεν πρέπει να είσαι εδώ. Φύγε να μη με βλέπεις. Φύγε γιατί είμαι διάβολος στη ψυχή και συ είσαι ένας άγγελος.

Είμαι μαύρη σκοτάδι εγώ και είσαι τόσο φωτεινός εσύ.

Ω φύγε....

Μισοκόπηκε η φωνή της σκοτείνιασε το βλέμμα της κ' έκρυψε το πρόσωπό της. Την λυπήθηκα. Σκέφτηκα αν πραγματικά έφταιε για ότι έκαμε...

Οτιδήποτε όμως και αν συνέβαινε ένα ήταν το γεγονός.

Ότι κατάλαβε το λάθος της και μετάνοιωσε πικρά.

Και αυτό ήταν αρκετό για να συγχωρεθεί.

Έφυγα από το υπόγειο εκείνο. Τράβηξα κατευθείαν για το παλιό μου σπίτι πλήρωσα όλα τα χρέη και εγκατασταθήκαμε εκεί.

Κυριάκος
Θεσσαλονίκη
20/4/49

Ρίχνοντας κανείς μια ματιά στα ποιήματα του Λιπέρτη νοιώθει κάτι το ξεχωριστό να σαλεύει μέσα του.

Δεν έχουν βεβαίως την χάρη του λυρισμού και την καλλιέπειαν. Έχουν όμως κάτι το πιο ζωντανό, κάτι το πιο συγκινητικό, κάτι το πιο φυσικό. Και είναι ακριβώς αυτό το κάτι, που έχει την μεγαλειώδη δύναμη να πάλλει τας ευγενεστέρας της καρδιάς χορδές και να μεταρσιεί την ψυχήν ανυψώνοντας την εις ύψη απαραμίλλου μεγαλείου ανωτερότητος.

Ο Λιπέρτης δείχνει πως δεν είναι απλώς ένας γνώστης της Απολλωνίου τέχνης. Ακόμα ποιο βαθειά σαλεύουν μέσα του τα αισθήματα και οι πόθοι του λαού αυτού, αι αντιλήψεις και τα έθιμά του, αι προλήψεις και αι δεισιδαιμονίαι του.

Μέσα στα ποιήματά του νομίζεις πως ακούς την Κυπριακή βρύση των χαρούμενων μας βουνών να σιγοβλίσφυρίζει στ' αυτιά σου αντηχώντας βαθειά στην καρδιά το μεγαλειώδες κελάρυσμα των Κυπριακών αισθημάτων και της νοοτροπίας του τόπου αυτού.

Διακατεχόμενος από μεγαλειώδη της ψυχής συναπλάσματα ο Ποιητής-Πατριώτης συναρμολογεί στίχους μέσα στους οποίους συμβουλεύει βαθυστόχαστα και διαλαλεί.

Κρατούμεν της ζωής μας για
θεμελιόν την νειότητα

Και απευθυνόμενος προς την εύελπι νεολαία μας κράζει.

Τζιέβκετε την νειότητα γιατ' έσιετε πατρίδα, ποκούμπιν
του του τόπου κρατούμεν σας τζ' ορπίδαν. Εσείς
είστε το φως μας τζ' ο νους μας τζ' η καρτιά.

Στρεφόμενος προς τας νεάνιδες προφητεύει.

Εν νάσαστιν μανάδες στα χρόνια π' ακλουθούν.
Τζ' έσειει μιαν μάναν άλλην τζ' εσάς τζ' εμάς που
ρίζει, που θέλει τα παιδιά της να καλαναγιωθούν,
Αθθ' θέλλετε σγιάν πρέπει τζιαί παινεμένες νάστε
τούτα να τ' αθθυμάστε.

Αντικαθρεφτίζει έτσι μέσα στα ποιήματά του τες
αντιλήψεις του τόπου, τας οποίας βλέπει συνηφασμένας
με το βαθύ αίσθημα που διακατέχει τας καρδιάς των
υποδούλων που καρτερούν μέραν νύχταν να φυσήσει
ένας αέρας στουν τον τόπον πων χαμένος τζ' έθ θωρεί
ποττέ δροσιάν, την Μανούλλαν μας για πάντα μητσιοί

μιάλοι καρτερούμεν για να μας σφιχταγκαλιάσει τζ'αι
να νεκραναστηθούμεν.

Νομίζεις πως ακούς τους ίδιους τους στίχους του
Ρήγα, που ενώ δεν έχουν βαθυτέραν λογοτεχνικήν
πνοήν δονούν τόσον έντονα ώστε να προκαλούν αυθόρμητον
την ψυχικήν συγκίνησιν. Και πραγματικά. Αγνά
και άδολα φάλλουν μέσα σ' αυτά τα βουνά και οι
κάμποι μας οι θάλασσες και ακρογιαλιές μας τον
ακοίμητο πόθο.

Έλα ποιον τζ' ποτάβρισε τα σιεροπάλαμά σου,
Μέσα να δώσουμεν σγιάν πριν
Να κάμουμεν τζ' εμείς Λαμπρήν τζιαι σου με τα παιδιά
σου.

Έχουμε λοιπόν κάθε δικαίωμα να περιφανευόμαστε
για τον ποιητή.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητον ότι ο άνθρωπος περικλείει μέσα του μιαν τεραστίαν δύναμιν, το πνεύμα.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητον ότι το πνεύμα αυτό είναι εκείνο που υπεκείνει και ενέπνεε ένα Σωκράτη ένα Βούδαν, ένα Πλάτωνα, ένα Χριστόν και όλας τας μεγάλας διανοίας.

Αλλά το πνεύμα αυτό, η δύναμις είναι καλύτερα να πούμε μένει εις τους περισσοτέρους ανεκμετάλλευτος. Είναι η βενζίνη ήτις χρειάζεται τον σπινθήρα διά να ανάψει. Και ο σπινθήρ αυτός είναι η γνώσις της δυνάμεως.

Ας του δώσωμεν το σπινθήρα για να ανάψει.
Και τότε θα μεγαλοουργήσωμεν.

Κυριάκος
28/5/45

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΙΒΙΟ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΡΤΗ